

in dit nummer

WOORD VAN DE REDACTIE
Niks van gebakken / 2

GESCHIEDENIS
Mijn triomf van de wil / 3

SAMENLEVING
Vlucht uit de realiteit / 8

BOEKEN
De holocaust overleefd / 9

BUITENLAND **De watertoren
van Vukovar (2)** / 10

OPINIE **Dringend 5G!** / 12

Vincent Stuer bespreekt de 'Grote Verwachtingen' van Geert Mak

Schrijver, columnist en opiniemaker **Vincent Stuer** dook voor ons in het boek de 'Grote Verwachtingen' van de succesvolle auteur **Geert Mak**. Lees zijn beschouwingen over dit meesterwerk op blz. 6.

U kunt tevens de podcast met Stuer en Mak beluisteren op <https://klara.be/geert-mak-over-grote-verwachtingen>

Bart Tommelein, Els Ampe, Egbert Lachaert en Stefaan Nuytten in een grappig moment op het LVV-debat over de voorzittersverkiezingen bij Open Vld.

Open Vld zkt vz (m/v)

Het traditionele LVV-debat met de kandidaten voor de voorzittersverkiezingen bij Open Vld zit altijd vol verrassingen. Dat was dit keer in de Brusselse cultuurtempel, de Koninklijke Vlaamse Schouwburg, niet anders. Pittig, scherp, bij momenten hilarisch en lachwekkend. Hoezo? Daar zorgde de 'outsider' van dienst, Stefaan Nuytten, de flamboyante ondernemer uit Koksijde, voor. Hij is een mix van Jean-Marie Dedecker en Jean-Pierre Van Rossem. De man zijn campagne draait om "durven". En wat durft Stefaan zo al? "Als mijn vrouw akkoord gaat, ben ik tot alles in staat."

Het publiek was natuurlijk ook gekomen voor de echte uitdagers van de avond, Bart Tommelein, Els Ampe en Egbert Lachaert. Er zijn niet echt grote verschillen tussen deze kandidaat-voorzitters. Ze willen allemaal maar één ding: meer kiezers voor Open Vld. Er moet

verder meer naar de basis worden geluisterd zeggen ze in koor. De zaal was het daar roepend mee eens. De ene, Bart Tommelein, wil dat er meer "gedaan" wordt in plaats van "gepraat", de andere, Els Ampe, stelt voor om de ministers door de partijraad te laten verkiezen, en de derde, Egbert Lachaert, wil de statuten veranderen om meer jonge en nieuwe mensen in het partijbestuur een kans te geven. Leden konden zich nog kandidaat stellen voor het partijbestuur of het voorzitterschap tot afgelopen maandag. De digitale stembus gaat open op zaterdag 21 maart en op vrijdag 27 maart kennen we de uitslag. Behaalt geen enkele kandidaat-voorzitter een absolute meerderheid van de stemmen, dan volgt een tweede stemronde van vier dagen. Die start op vrijdag 27 maart om 16u en loopt tot dinsdag 31 maart om 16u. – B.C.

Lees het verslag op blz. 4

Niks van gebakken

Dat is het uitgangspunt waarin de net aangestelde koninklijke onderhandelaars Patrick Dewael en Sabine Laruelle moeten starten. De twee liberalen moeten de vastgeroeste onderhandelingen opnieuw vlot trekken. Alle hoop rust op hun schouders. Hopelijk krijgen zij voldoende vertrouwen en ruimte.

Want anders, dan zullen we maar verkiezingen houden zeker? Met dank aan alle partijen die de afgelopen maanden niet in staat waren hun verantwoordelijkheid te nemen en de sprong in het belang van het land en de burgers te wagen. In het vooruitzicht van die verkiezingen moet dit voor de kiezers dan nog maar eens duidelijk worden gemaakt: zij hebben er niks van gebakken. Je doet aan politiek om iets in beweging te brengen en in het algemeen belang voor de bevolking het land deftig te besturen. Van dit alles niets gemerkt.

Zowat alle traditionele partijen, ja ook N-VA, die betrokken waren, hebben boter op hun hoofd in deze muurvaste politieke toestand. Neem vooreerst de CD&V. Na de passage van koninklijk opdrachthouder Koen Geens rest een dorre woestijn met gekneusde ego's. Geens wou het met de koning op een akkoordje gooien en premier worden, en nog wel achter de rug van zijn partijvoorzitter om. De anderen, inclusief zijn eigen partijvoorzitter, hadden dat al snel door en Geens kreeg de ezelsstamp van PS-voorzitter Magette. Die werd vervolgens door boze CD&V'ers weggezet als onverantwoordelijk saboteur. Voor CD&V betekende het 'njet' van Magette meteen het einde van het nieuwe kartel met N-VA, "in wording". Vooral de krachtige manier waarop hij dat deed, was ongezien. De Waalse socialist zal nu niet, straks niet, nooit een coalitie met CD&V sluiten, zolang

"De bevolking verdient geen crisis, maar een goed bestuur dat boven alle partijbelangen uitstijgt."

die partij haar karretje aan de N-VA blijft vasthaken. Hun "samen-uit-samen-thuis"-strategie viel lelijk in het ijskoude water. Om de CD&V nog te bekeren tot gesprekken met de PS, zal er nog veel water door de Maas en de Schelde moeten vloeien.

Bij Open Vld is men ook niet happig om de plaats van CD&V in te nemen en wordt er gewacht tot de eigen interne winkel terug op orde is gezet. Daar wordt het uitkijken naar wie uiteindelijk in de voorzittersstoel zal terechtkomen en misschien een zijte aan de onderhandelingstafel krijgt. De nieuwe voorzitter heeft slechts één uitdaging: "make Open Vld great again...".

Bij de sp.a ziet men de onderhandelingen nog goed eindigen als ze georganiseerd worden als een "blind date". Wat zou Louis Tobback daarover denken?

N-VA-voorzitter Bart De Wever haalde een oude in romantiek en flamingantisme gedrenkte truc boven: "het Vlaams Front" tegen de PS-staat. Een gewezen liberale minister liet zich ontvallen dat zo'n front voor de rest van de Vlaamse club wel eens een dik "affront" zou kunnen worden, zoals in de zomer van vorig jaar, toen de leider van dat front zo nodig koffiekranjes met het Vlaams Belang moest houden. Een Vlaams front met een bruin randje, dat werd het.

Niemand weet hoe het verder moet. Buiten verkiezingen blijven er niet veel opties meer open: een doorstart van de huidige regering

in lopende zaken met een strikt programma, zoals de sanering van de begroting en het op spoor houden van de sociale zekerheidsuitgaven? Een noodregering met experts? Of een nieuwe minderheidsregering die op wat gedoogsteun links en rechts in het parlement moet rekenen? Het is uiteindelijk niets meer dan knutselen in de marge. Het Belgische Avondland functioneert niet meer zoals voorheen. Ik denk eerlijk dat het verdampingsmoment van België aardig dichtbij is gekomen. Voor het eerst gaat deze institutionele crisis samen met een crisis binnen de gevestigde partijen. Dat is een nieuwe situatie waarvan niemand weet hoe ze gaat eindigen. Lossen nieuwe verkiezingen iets op? De partijen die er voorstander van zijn, denken van wel. Zij die niet over verkiezingen praten, hebben angst om nog meer te worden afgestraft. Mei wordt een cruciale maand. Beveegt er dan niets, is de kans groot dat er in juni nog verkiezingen komen. In het andere geval wordt de hele zaak over de vakantie maanden getild. Misschien zijn de hoofden in september dan wat leeggemaakt om met een frisse kop opnieuw te starten.

Eén ding staat zeker vast: de bevolking verdient geen crisis, maar een goed bestuur boven alle partijbelangen en alle strategische spelletjes aan de kant laat. Wie durft zich nat te maken? Wie heeft nog enig staatsmanschap om met de harde en gure wind in het gezicht toch vooruit te lopen? Wie? ■

Onze vertrouwde redacteur “Buitenland” van Volksbelang, Lukas De Vos, heeft een belangrijk stukje oorlogsverleden opnieuw onder de aandacht gebracht. Hij hertaalde en schreef een uitgebreide toelichting bij ‘Mijn triomf van de wil’, het dagboek van Flor Peeters, een politiek gevangene die 40 maanden lang in het werkkamp van Sachsenhausen doorbracht.

Mijn triomf van de wil

door Aviva Dierckx

Dit jaar werd de bevrijding van de kampen herdacht, 75 jaar geleden. Levende getuigen zijn er niet veel meer. De generatie kinderen van de overlevenden neemt het over als onderzoekers en storytellers. Dat is meer dan nodig. Kleine test in mijn omgeving: uit de categorie jonger dan 30 was er welgeteld één die wist waar de titel van het boek, ‘Triomf van de Wil’, naar verwees, namelijk naar Leni Riefenstahl’s nazi-propagandafilm uit de jaren dertig. “Hoe kunnen wij dat nu weten, we hebben toch geen filmgeschiedenis gestudeerd...?” Euh... Hoognodig dus, om los van geschiedenislessen, waar verveeld geluisterd wordt, los van films waar alles veilig op een scherm blijft en de illusie van fictie en romantiek dreigt, de echte verhalen van echte mensen naar voren te brengen. Dat maakt dit boek tot een belangrijk boek.

Getuigenis

Vrijwel meteen na zijn thuiskomst in 1945 schreef politiek gevangene Flor Peeters zijn ervaringen van zich af, een effectief therapeutisch verwerkingsproces, maar tevens een interessante kijk op deze periode, met de inzichten van deze periode. Zijn gereconstrueerd dagboek, want deze schrijfvorm had hij gekozen, verscheen eerst in feuilletonvorm in de krant Het Volk.

In 1946 werd het dagboek in boekvorm uitgebracht onder de titel 40 maanden Oraniënburg, een van de eerste concentratiekampen van de nazi’s, niet ver gelegen van het latere Sachsenhausen.

Vandaag heeft gewezen VRT-radiojournalist

Lukas De Vos zich vastgebeten in dit relaas, hij heeft het hertaald en voorzien van voorwoord en uitleiding, maar vooral van zeer uitgebreide historische context die zowat de helft van het boek beslaat. Deze context neemt de vorm aan van trefwoorden en achter elkaar opgelijste voetnoten, die samen echt lezenswaardig zijn. En nodig, gezien het heel eigen referentiekader van auteur Flor Peeters, de tijdsgeest van toen die nu enige duiding vraagt en het belang van de historische correctheid die Lukas De Vos aantoont.

Werkkamp

De Vlaming Flor Peeters ging, toen de oorlog België bereikte, op de vlucht naar Frankrijk. Hij wist immers dat hij geveiseerd of gezocht zou worden, want hij had al twee publicaties op zijn naam staan die niet vriendelijk waren voor de bezetter, nl. ‘Het bruine bolsjevisme’ (1937) en ‘Verzamelde opstellen over het nationaalsocialisme’ (1940). Maar hij kon het niet harden zonder zijn familie, sloop België terug binnen en ging onder een valse identiteit leven. Voorspelbaar: hij werd verraden.

Veertig maanden lang wist Flor Peeters te overleven in het werk- en ‘uithongerings’-kamp, in zijn woorden, Sachsenhausen, met daarna nog de gruwel van de Dodenmars in de laatste oorlogsdagen.

Hij beschrijft details, ruimere context, wanhoop en ziekte, maar ook waar zijn houvast ligt. Het is geen opgeschoond verhaal. Het is rauw. Het is de uiting ook van waar de auteur voor stond. Peeters verwierp het nazisme, maar daarnaast was hij ook een typisch dogmatische Vlaamse katholiek, vastgeniet aan gezin, geloof en vaderlandsliefde. Voor communisten voelde hij niets dan verachting,

en dat springt zowat van iedere bladzijde in het boek. Zijdelingse opmerkingen over Joden laten verstaan dat hij, hoewel hij de nazirassenwetten verwierp, toch niet vrij was van vooroordeel naar hen toe. We maken in zijn boek ook geen kennis met liberalen die in dezelfde periode in dit kamp verbleven: zijn leefwereld is die van de lotgenoten met zijn zelfde wereldbeeld en daar tegenover plaatst hij de beulen (de Duitsers) en de pesters (de rode gevangenen).

Het verhaal van zijn verblijf wordt tot in zeer grafische details verteld, maar ook met analyses. De Vos wijst ons op de ‘rationele filering van retoriek, propaganda en onmenselijkheid’ in Peeters’ dagboek. Dankzij Lukas De Vos krijgen we nog heel wat extra’s. Zo is er bijvoorbeeld het facsimile handschrift van Peeters over ‘De omgangstaal in het kamp’.

De ironische (nieuwe) titel van het boek ‘Mijn triomf van de wil’ is uiteindelijk goed gekozen, tégen alle opgelegde wil en nazipropaganda in overleven, steunend op je eigen wil en houvast, ja die triomf wordt zeer duidelijk gemaakt in het dagboek, en het werk van Lukas De Vos is een absolute meerwaarde. ■

Flor Peeters, Mijn triomf van de wil. Dagboek van 40 maanden Sachsenhausen, hertaald en toegelicht door Lukas De Vos. Lannoo, Tielt, 2020, 423 blz., 24,99 euro.

Op zoek naar kiezers

Het nieuws over de aanstelling als koninklijk onderhandelaars van Dewael en Laruelle kon voor de organisatie op geen beter moment vallen, aan het begin van het eerste grote blauwe voorzittersdebat. Gsm-schermpjes lichtten op en werden aan de gebuur getoond. De liberalen spelen weer mee. Hoewel de kandidaten Bart Tommelein, Egbert Lachaert, Els Ampe en Stefaan Nuytten aan de huidige partijtop beloofd hadden zich niet te mengen in de regeringsonderhandelingen, werd dit toch volop gedaan.

Bart Tommelein: “Minder praten, meer doen”

Eerst volde een rondje “wie ben ik?”. Tommelein profileert zich als de meest ervaren man van het viertal. Hij ziet zich als een voorzitter-“coach”. De partij moet vernieuwd worden, de werking verbeterd. Al te lang werden bijvoorbeeld vergaderingen met de blauwe burgemeesters niet meer gehouden, waarmee Tommelein al meteen zijn kritiek op de huidige voorzitter op tafel gooide. De Oostendenaar wil ook de politiek zelf vernieuwen, met bijvoorbeeld kleinere kieskringen en een nieuwe staats-hervorming. Zijn uiteindelijk doel: meer mensen voor Open Vld werven! De liberale boeken moeten niet meer herschreven worden, er is nood aan meer kiezers.

Voorzittersverkiezingen bij Open Vld zitten altijd vol verrassingen. Dat was tijdens het debat dat het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) in de Brusselse cultuurtempel KVS “in primeur” organiseerde, niet anders. Uithalen komende van links en van rechts, het opvrijen van de basis, en natuurlijk de aanstelling van de liberalen Patrick Dewael en Sabine Laruelle en het verder verloop van de federale regeringsonderhandelingen vlogen in het rond.

Egbert Lachaert: “Onze kiezers terug bij N-VA weghalen”

Egbert Lachaert, de Oost-Vlaamse kandidaat, heeft de meeste ervaring in het kandidaat zijn voor het voorzitterschap van Open Vld. Hij nam het in het verleden al eens tegen huidig voorzitter Gwendolyn Rutten op. En Lachaert speelde een beetje, als ex-LVSV-voorzitter en ex-ondervoorzitter van het LVV een thuismatch. Dat was geregeld aan de applausmeter te zien. Hij zet volop in op zijn blauwe afkomst. Zijn vader Patrick was nog Vlaams volksvertegenwoordiger. Van enige boosheid bij de basis weet hij niets, maar liberalen zijn wel hun weg kwijt, en die weg moeten we opnieuw vinden. “We mogen niet twijfelen aan onze waarden en ons DNA. We moeten duidelijk en consequent zijn, thema’s afbakenen en

Els Ampe: “Partijtop met duim omhoog en omlaag”

Els Ampe uit Brussel begon met het verhaal over haar oma die elke dag ziet hoe dit land stilstaat. Els toert dezer dagen door Vlaanderen met haar “groeiverhaal” met minder staat en minder belastingen, en stelt daarbij vast dat de basis van de partij “heel boos” is. “De partijtop luistert niet meer en steekt de duim omhoog of omlaag, al naargelang het haar uitkomt. De participatie tiert welig.” Ampe wil de politiek drastisch hervormen, de premier rechtstreeks laten verkiezen en desnoods de regeringsonderhandelingen laten filmen: open en bloot! Ten slotte vindt ze dat het tijd wordt dat er in Brussel 5G komt.

het sociaal-economische terrein bezetten. N-VA heeft dit van ons afgepakt en die weggelopen kiezers moeten we terug naar Open Vld brengen."

Stefaan Nuytten: "Als mijn vrouw akkoord gaat, ben ik tot alles in staat"

En dan kwam de verrassing van de avond: Stefaan Nuytten uit Koksijde. Open Vld heeft alleszins een nieuwe 'stand-up-comedian' om het volgende partijcongres op te fleuren. De ondernemer uit Koksijde veraste vriend en tegenstander. Stefaan is een mix van Jean-Marie Dedecker en Jean-Pierre Van Rossem. Van de eerste heeft hij de onversneden toogpraat, van de tweede de omvang. Nuytten kreeg door zijn hilarische tussenkomsten geregeld de lachers op zijn hand, maar trok daarmee het debat ook wat naar beneden. Zijn campagne wordt geregisseerd door zijn echtgenote die gretig foltertjes uitdeelde. De man zijn verhaal draait rond "Durven". "Als mijn vrouw akkoord gaat, ben ik tot alles in staat." Nuytten las zijn grondig voorbereid betoog af, maar trad buiten de tijdslijmieten. "Ik was nog niet in 'De Afspraak' geweest, dus ik mag wel wat meer tijd nemen zeker?", was zijn vergoelijkende uitleg.

De coalitievorming

En dan volgde het debat, met als eerste voor de hand liggend onderwerp: de regeringsonderhandelingen. Lachaert vindt de slaagkansen van een Valdi-coalitie (paarsgroen met CD&V) niet

bijzonder groot. Hij sluit geen enkele coalitie uit om het onderhandelingsproces niet te bemoeilijken, maar men moet realistisch blijven. "We moeten heel creatief zijn en andere opties onderzoeken." Hij vindt wel dat de twee grootste partijen, de PS en de N-VA aan boord moeten blijven.

Tommelein hamerde op een meerderheid aan Vlaamse kant, maar hield zich verder wat op de vlakte. Dan ontspan zich een discussie over de nota-Magnette. Wat Tommelein het meest stoorde, was dat er voortdurend commentaar wordt gegeven op gelekte informatienota's. "Men deed alsof de nota-Magnette een bestuursakkoord was, maar ik heb die nota nooit gezien, laat staan goedgekeurd. Op het hoofd van mijn kinderen zweer ik dat ik de nota-Magnette nooit formeel heb moeten beoordelen." Lachaert maakte zich zorgen over de "schabouwelijke" wijze waarop er door onder meer Bart De Wever en Paul Magnette met informatie uit de onderhandelingen werd omgesprongen. Hij antwoordde Tommelein dat hij als fractieleider de nota-Magnette had gelezen en zijn fractie tegen was wegens te veel lasten. Waarop Nuytten geamuseerd vaststelde dat er tussen de partijtoppers duidelijk onenigheid was: de ene had de nota, de andere niet. "Ik ben een beetje beschaamd om dat te moeten aanhoren."

Els Ampe verweet de partij zich onvoldoende te hebben verzet tegen de nota-Magnette. "Ik heb met de PS in Brussel samengewerkt; je moet daar veel harder tegen zijn."

De zaal: "We zijn bijna dood en begraven"

Het debat ging vervolgens richting de partij zelf. Uit enkele harde, onverwachte, spontane tussenkomsten uit de zaal bleek dat de miskenning van de basis toch een nijpend probleem is.

"Wat is de essentie, wat is ons verhaal, we zijn bijna dood en begraven. We moeten terug naar de liberale basiswaarden. Er is ongenoegen over de informatiedoorstroming en de interne partijwerking. Partijraden komen niet meer samen. Te veel wordt in de cenakels van het partijhoofdkwartier, de M34, beslist. Hoe pakken de kandidaten dat aan? Tommelein waarschuwde voor al

te veel vergaderen toen Lachaert voorstelde de partijraad om de maand te laten samenkomen: "We moeten minder praten en meer doen." Tommelein wil een beleid van onder naar boven.

Lachaert wil de partij geheel herstructureren. Er moeten nieuwe en jonge mensen in het partijbestuur komen en de statuten moeten dit ook toelaten. De partijraad moet meer samenkomen en de partijtop uitdagen. Els Ampe wil dat het aanduiden van de ministers door de partijraad moet gebeuren, niet door de partijvoorzitter in zijn eentje. Stefaan Nuytten stelde een bevraging voor bij de leden om te weten wat er juist in de basis leeft.

Het debat eindigde met de vraag of Open Vld al dan niet een "één-thema-partij" moet zijn. Bart Tommelein is van mening dat niet het gebrek aan het sociaal-economische thema het probleem van Open Vld is. Er zijn door de Zweedse coalitie tal van uitstekende maatregelen getroffen, maar N-VA besliste om de Zweedse regering te laten vallen over een totaal ander thema, de migratie. Open Vld kon zo in de verkiezingscampagne niet voluit de verwezenlijkingen van de regering-Michel in de verf zetten. De grote vraag is hoe we de weggelopen kiezers terug kunnen winnen. Dit kan niet enkel op het sociaal-economische thema. "We moeten voor iedereen een liberaal verhaal hebben. Wij zijn duidelijk niet conservatief, en niet nationalistisch, zoals N-VA. Dat moeten we meer in de verf zetten." Tommelein denkt dat daarmee de partij opnieuw naar 20 procent kiezers kan gaan.

De nieuwe CD&V

Egbert Lachaert heeft daarover een andere mening. Hij vindt dat Open Vld opnieuw een soort van "PVV" moet worden, een partij die vooral het sociaal-economische veld bespeelt. Je kan niet op alles een antwoord geven en overall een mening over hebben. "Dan worden we een nieuwe CD&V". Ampe had haar antwoord klaar: "Dat zijn we nu al!"

Het wordt de komende weken nog leuk bij Open Vld. ■

Bert CORNELIS

Foto's © Jelle Jansegers

‘De toekomst valt ons tegen’

Mak liet zich verleiden tot een opvolger van zijn bestseller ‘In Europa’ – wellicht het enige vuistdikke boek in alle huiskamers dat ook daadwerkelijk gelezen is – waarin hij net voor de eeuwwisseling op zoek ging naar de ziel van het continent, dat zo dramatisch aan flarden gescheurd was door de twintigste eeuw en herenigd zou worden in de eenentwintigste. Er is iets tegenstrijdigs aan, geeft hij bij het begin toe, een historicus die zijn eigen tijdvak beschrijft – “Geschiedschrijving heeft afstand nodig, het laten verstrijken van de tijd is immers nog altijd de beste manier om overzicht te scheppen” – maar toch kon hij het niet laten. Plots waren we in een historische stroomversnelling terechtgekomen, met zoveel wendingen dat we allemaal smeken om inzicht en overzicht. Tot zijn verbazing bleek ‘In Europa’ slechts een inleiding op wat zou volgen.

Kleine mensen, grote wereld

Maks leergierigheid en enthousiasme, een onhoudbare drang om dingen te proberen begrijpen door ze in menselijk en historisch perspectief te plaatsen, spat ook in ‘Grote Verwachtingen’ weer van elke pagina af. Het compenseert de overwegend deprimerende inhoud ervan.

De voorbije twee decennia kwam de hele wereld immers aan de deur kloppen, en weinig Europeanen hadden veel zin in de boodschap. Dat is wat hij zo meeslepend beschrijft: hoe een klein haventje in het uiterste Noorden van Europa, Kirkenes, plots een knooppunt werd voor Russen en Chinezen, en hoe klimaatverandering en het opbod tussen grootmachten er voelbaar geworden zijn, hoewel er zo weinig te doen is dat het enige dorpscafé er om vijf uur sluit. Steeds

“The future ain’t what it used to be.” Die kromspraak van baseballlegende Yogi Berra had de ondertitel kunnen zijn van Geert Maks jongste boek, ‘Grote Verwachtingen’, het relaas van twee decennia waarin opeenvolgende golven van angst, onzekerheid en ontgoocheling op Europa inbeukten.

meer cafés sloten intussen de deur in Wigan, Noord-Engeland, waar technologie, globalisering en bestuurlijke desinteresse het maatschappelijke weefsel steeds verder ontrafelden en achtergelaten burgers hun pijlen, bij gebrek aan een beter idee, dan maar op de EU zijn gaan richten.

In die zin is ‘Grote Verwachtingen’ niet alleen het verhaal van Europa. Het is een variatie op de zelftwijfel en verlies aan status die het hele Westen treft, en de geopolitieke spanningen die de liberale democratie in haar geheel uithollen. “De roep om bescherming tegen de grote machten van deze wereld is de drijvende kracht achter alle vormen van populisme, ook hier,” laat Mak een Catalaanse vriend zeggen, “Elders geven ze de schuld aan ‘het Zuiden’ of aan ‘Europa’, hier gaan de vingers

vooral naar de centrale regering in Madrid”. Het mooiste is dat Mak, klassejournalist die hij is, dat bredere politieke verhaal weet te brengen in maatschappelijke en diepmenselijke termen. De boerenzoon die zijn wereld verpletterd ziet tussen klimaat en wereldeconomie. De migrante die na jaren in Europa moet toegeven dat ze er nooit aanvaard zal worden. Een apart hoofdstuk is gewijd aan hoe Bart Somers het Mechelse stadsbeeld zag veranderen en als burgemeester probeert het wereldbeeld van de inwoners mee overstag te doen gaan. ‘Grote Verwachtingen’ mag dan al een drama zijn, het is er niet minder leesbaar om.

Faseverandering

Het verhaal van de hele wereld dus, maar de Europese Unie gaf er wel een hoogst persoonlijke draai aan. Geert Mak beschrijft hoe in opeenvolgende crisissen de Europese politieke werkelijkheid telkens weer door de feiten ingehaald werd: een schulden crisis die niet op te vangen bleek (laat staan voorkomen werd) met de wapens en ideeën waarover de EU-bestuurders beschikten; de Oekraïense crisis die niet paste in het post-moderne denken van de Europeanen, waarin handelsintegratie voor iedereen voordelig werkt en militaire avonturen uit den boze zijn; de vluchtelingen crisis die aantoonde dat open grenzen zowel een kans als een risico zijn. Wat ooit de grootste kracht was van de

Geert Mak.

Vincent Stuer.

Europese integratie, bleek nu keer op keer een zwakte. Een project dat gewend was te werken via regelgeving en langzaam uitonderhandelde compromissen, moest plots snelle, zwaarbetwiste beslissingen doordrukken en leek daarom telkens achter de feiten aan te lopen. En dat in twee decennia waarin die feiten elkaar steeds sneller opvolgden. Geert Mak doet nochtans moeite, zowel in zijn epiloog als in talloze interviews, om niet in pessimisme te vervallen. De basispremissie van Europese integratie blijft overeind: dat grensoverschrijdende problemen om grensoverschrijdende oplossingen vragen. Dat de wereld daar vandaag minder zin in heeft, wil niet zeggen dat het een onzinnig idee is. “Europa is de afgelopen halve eeuw ook een laboratorium geweest”, schrijft hij, “en het heeft, als enige werelddeel, een aantal instituten en methodes ontwikkeld waarmee ook de rest van de wereld deze nieuwe situatie te lijf kan gaan.”

De echte vraag is hoe we de politieke wil en het democratische draagvlak ontwikkelen

om die faseverandering, binnen en buiten de EU, te doen gebeuren. Beter begrip en overzicht van de nieuwe wereld zijn alvast een begin, en zo eindigt ‘Grote Verwachtingen’ waar het begint.

Verzuurde verhoudingen

Als alle wereldproblemen samenliepen in Europa, dan kwamen ze des te prangender samen in de Brexit.

“Met de Britten moet Europa opletten voor een Versaillesmoment”, drukt Geert Mak me bij zijn boekvoorstelling op het hart. ‘Grote Verwachtingen’ eindigt met de hoop op een ‘Westfaals moment’, naar het verdrag waarmee Europa in 1648 niet alleen de vrede herwon, maar ook tot een nieuw, hoger evenwicht kwam tussen staten onderling. Zijn fijne aanvoelen van de Britse mentaliteit doet hem vrezen dat zo’n hersteld evenwicht tussen Europa en het Verenigd Koninkrijk nog lang op zich zal laten wachten. Integendeel, een verkeerde inschatting van het Britse ongenoegen en hun al-te-grote verwachtingen

gen zou wel eens tot nog meer wroeging en onderlinge wrijving kunnen zorgen, waarschuwt Mak. Net zoals de Vrede van Versailles uit 1919 de Duitse onvrede alleen maar aanwakkerde, en zo de volgende oorlog in zich droeg.

Ook na Brexit blijft het een Europees probleem, en opnieuw vraagt het om een aanpak die moeilijk te plaatsen is in de unitaire, regelgevende houding die de EU gewend is. De Britten vragen een signaal dat ze begrepen worden, en dat ze speciaal zijn; Europa begrijpt hen steeds minder, en is steeds minder bereid hen als uitzonderlijk te behandelen – waarom zouden we?

In politiek en institutioneel opzicht is die redenering volkomen terecht. Geopolitiek is ze al veel moeilijker te verdedigen. En historisch, vreest Geert Mak, is het opnieuw een bangelijke gedachte. Als Britten en Europeanen uit historisch ressentiment verder uiteen drijven, zou de toekomst wel eens opnieuw zwaar kunnen tegenvallen. ■

Beluister ook de podcast

Het gesprek van Geert Mak met Vincent Stuer over ‘Grote Verwachtingen’ is als podcast te beluisteren op de site van Klara <https://klara.be/geert-mak-over-grote-verwachtingen>

Geert Mak, *Grote Verwachtingen*, Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen, 2019, 556 blz.

Vlucht uit de realiteit

De huidige generatie groeit op in een omgeving met veel vrije tijd en waar zich dus een heuse industrie op gericht heeft. Nooit hebben wij meer toegang gehad tot allerlei al dan niet zinvolle vrijetijdsbestedingen.

door Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Voor de audiovisuele sector speelt daarin een belangrijke rol. Het aantal nieuwe films, feuilletons, videogames, ... dat dagelijks op de consument wordt losgelaten, is niet meer bij te houden. Rode draad doorheen heel dit ruime aanbod is dat science-fiction het overgrote deel inneemt, want bij fictie is het geoorloofd, zelfs warm aanbevolen, het verstand op nul te zetten. Bij non-fictie moet er al eens - kritisch - worden nagedacht en dat is voor sommigen blijkbaar al teveel gevraagd. Zowel jongeren als volwassenen worden overspoeld met verhalen en/of (spel)scenario's waar de meest onmogelijke dingen blijkbaar "doodnormaal" lijken te zijn: helden verplaatsen zich sneller dan het licht van de ene plaats naar de andere, "vijanden" worden op de meest listige manier, maar totaal losgerukt van de realiteit, uitgeschakeld, wetten van zwaartekracht of elementaire fysica worden probleemloos opzij geschoven. Dit gemakkelijk vertier, "kauwgom voor het oog", gaat erin als zoete koek.

Fake news

En diezelfde houding zet zich helaas veel te vaak ook door in het "normale" dagelijkse leven. Heel wat burgers trappen met hun ogen open in de valse verhalen (= fake news) die politici hen proberen voor te schotelen. Trump in Amerika en de Brexiteers in Engeland slagen er op die manier in politiek succes te boeken. Kiezers zijn het blijkbaar niet meer gewoon eens kritisch na te denken als politici met mooi klinkende verha-

len komen. In Nederland (zou de Hollandse nuchterheid toch nog bestaan?) lijkt dat (gelukkig) iets minder goed te lukken: toen Thierry Baudet, voorman van de ultrarechtse nationalisten, onlangs probeerde een routinecontrole op het openbaar vervoer tegen zwartrijden te "framen" als "enkele Marokkanen die proberen onschuldige blanke vrouwen lastig te vallen, werd dit "fake news" snel en ongenadig ontmaskerd. Maar in veel landen is te zien hoe politici (met mooie en handig verpakte "verhalen") hun burgers meenemen in een "parallele realiteit". Door handig de media te bespelen en eerder te appelleren aan het "buikevoel" dan aan het rationeel (en kritisch) denken wordt de bevolking doelbewust voorgelogen en naar een zorgeloos beloofde land geloodst, wat natuurlijk - na verloop van tijd, daar zullen de Britten vlug genoeg achter komen, een lege doos blijkt te zijn.

Bedreiging

Deze vlucht uit de realiteit (bewust of onbewust "gevoed" door een vrijetijdsindustrie die inspeelt op deze gemakkelijheidoplossing) vormt de grootste bedreiging voor onze democratie en een vrije en open samenleving. Laten we hopen dat onder meer ons onderwijssysteem voldoende middelen en ondersteuning krijgt om te blijven investeren in het opvoeden van kritische, logisch denkende burgers die (nog) in staat zijn het onderscheid te maken tussen fictie en realiteit. Want de realiteit ontlopen of niet willen zien, heeft nog nooit een probleem opgelost. Zou het kunnen dat zoveel mensen last hebben van "burn out", omdat de (harde) dagelijkse realiteit toch net iets moeilijker te "belevan" valt dan de mooie, "happy end" verhalen uit de entertainmentindustrie ons wil doen geloven? ■

De historicus Pieter Serrien (°1985) is de auteur van zeven bijzonder succesrijke boeken waarin persoonlijke getuigenissen van soldaten en burgers tijdens de twee wereldoorlogen centraal staan. Voor 'De laatste getuige – Hoe ik de Dossinkazerne en de holocaust overleefde' trok Serrien naar Israël om er de unieke getuigenis van de inmiddels 102-jarige Eva Fastag op te tekenen.

Eva Fastag (102) overleefde de holocaust

door John Rijpens

Serrien bouwde Eva's verhaal chronologisch op. Eerst vertelt Eva Fastag over haar jeugd, koel en zonder melodramatische franjes: "Ik ben Eva Fastag. Ik ben Jodin. Ik ben 102 jaar oud en woon sinds tien jaar in Israël. Ik ben geboren in Warschau in 1917. Twee jaar later vluchtte ik met mijn ouders naar Antwerpen. Samen met mijn zus en drie broers groeide ik op als Joods-Poolse immigrante in België. Ons leven werd in 1940 op zijn kop gezet. Met het begin van de Duitse bezetting werden wij tweederangsburgers, of nee, het was nog erger: wij werden steeds minder als mensen beschouwd..."

Wachtkamer van de dood

In juli 1942 werd zij gearresteerd en belandde in het kamp van Breendonk. Van 1942 tot 1944 werd zij opgesloten in de Dossinkazerne van Mechelen, "de wachtkamer van de dood". Zij werd er gedwongen mee te werken aan de wegvoering van meer dan 25.000 Joden uit België. Haar vader was een getalenteerd horlogemaker, het leven in Warschau onder de Russische bezetting was hard en als illegale vluchtelingen arriveerde het gezin in Antwerpen op 11 november 1919. Thuis werd Jiddisch gesproken, in de kindertuin van de Provinciestraat leerde Eva Nederlands. Ze kreeg een gedeeltelijke Franstalige opleiding en op haar vijftiende leerde zij stenodactylo, 'handelsduits' en 'handelsengels' aan de beroepsschool in de Offerandestraat. Op haar achttiende vond Eva werk bij een invoerder van sjaals en kousen in de Bourlastraat. Eva wordt op 22 mei 1942 opgepakt in het Centraal Station in Antwerpen, pas veel la-

ter vernam Eva dat zij hierna vijf dagen naar het Fort van Breendonk werden gestuurd. Nadien belandde zij in de Dossinkazerne in Mechelen. De bevelvoerende SS'ers vroegen de jonge vrouwen wie goed kon typen. Eva stelde zich kandidate en werd meteen aangesteld als typiste van lijsten van meestal Joodse families die op transport werden gezet naar Duitsland. Enkele weken later vond Eva haar gezinsleden terug in Dossin, nadat die in Antwerpen tijdens een razzia waren opgepakt. Eva deed moeite om hen vrij te krijgen maar niets mocht helpen: "Veel tijd voor afscheid was er niet. We omhelsden elkaar. Ik zag hoe mijn vader, moeder en broers instapten op een trein richting Auschwitz. Het was de laatste keer dan ik hen zag'.

Wachten op transport

Nadien was het voor Eva en enkele lotgenoten trachten te overleven in de Dossinkazerne en eigenlijk steeds 'wachten tot het volgende transport' De onzekerheid werd een kwelling. Iedere keer opnieuw. Na al de voorbije decennia trachtte Eva te begrijpen waarom de SS'ers haar zo vertrouwden bij het opstellen van documenten en lijsten van kandidaten die op transport moesten. Er waren ook 'hoopvolle, gelukkige' momenten die door Fastag objectief worden beschreven.

In een van de laatste hoofdstukken, 'Wat ik nooit had durven hopen', vertelt Eva Fastag hoe en wanneer ze werd vrijgelaten op 9 juni 1944. Zij kon niet terug naar Antwerpen want hun appartement was leeggeroofd. Vanaf de dag van haar vrijlating leefde zij in angst om opnieuw opgepakt te worden. Interessant, instructief, boeiend en belangwekkend vertelt Eva ten slotte haar leven na Dossin, van september 1944 tot vandaag!

Eva Fastag.

Verhelderende hoofdstukken

Voor meer duidelijkheid zorgt auteur Serrien met extra, verhelderende hoofdstukken. In 'Het einde van Dossin' zet hij uiteen dat de vrijlating van Eva past binnen een bijzonder complexe en voor velen onbekende geschiedenis. Bij elk hoofdstuk van Eva's getuigenissen zorgde auteur Serrien voor bijhorende bibliografieën. Fotomateriaal van de personages en documenten is veelvuldig aanwezig. ■

Pieter Serrien, *De laatste getuige - Eva Fastag. Hoe ik de Dossinkazerne en de holocaust overleefde*, Horizon, Overamstel, 2020, 236 blz., 21,99 euro.

Kroatië voorzitter van de EU

De watertoren van Vukovar (2)

Sinds 1 januari 2020 is Kroatië voor een half jaar voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Lukas De Vos kijkt in het verleden en blikt vooruit. In het eerste deel ging hij vorig nummer van Volksbelang terug naar de oorlog begin 1992. In het tweede deel bekijkt hij het programma van het Europees voorzitterschap van Kroatië.

door Lukas De Vos

Demografisch boert Kroatië al sinds de oorlog met Servië achteruit. In de laatste vijf jaar verliest het land telkens gemiddeld 0,6% van zijn bevolking, 25.000 man, van wie 8.000 door uitwijking. Dat is dan weer een gevolg van de hoge werkloosheid, waardoor hoogopgeleiden, maar ook verpleegsters en verzorgers naar vooral Duitsland vertrekken. Er leven nu bijna evenveel Kroaten buiten hun land (VS, Chili, Argentinië, Duitsland) als erin. De niet-actieve bevolking (zowat iedereen boven de 55 jaar) neemt 37,7% in, met de kinderen erbij is ruim de helft van de bevolking afhankelijk van openbare hulp en familie. In 2015 verloor vooral Zagreb (zo groot als Antwerpen) 12.000 inwoners. De tweede grootste stad, Split, zag 4.400 mensen vertrekken, Zadar 5.400, en Vukovar 4.000. Het geboorte-sterfte-cijfer is ook al negatief. Vorig jaar stierven er 11.000 Kroaten meer dan er geboren werden.

Zorgwekkend? Ja, zegt president Zoran Milanović, op ons aandringen heeft de EU de demografische ontwikkeling opgenomen in haar Strategische Agenda, en “we zijn blij dat commissaris Dubravka Šuica belast

Kroatisch eerste minister Andrej Plenković ontmoette begin februari reeds voorzitter van de Europese Raad Charles Michel.

is met dat onderwerp”. Zij heeft trouwens oud-parlementslid Ivo Belet (EVP) aangehouden als vice-kabintetschef. En zelf is Milanović het gevaar van ontvolking gaan aankaarten bij Angela Merkel half januari. De Kroatische regering “heeft kindergeld en geboortepremies aanmerkelijk verhoogd; jonge mensen onder de 25 moeten geen inkomstenbelastingen betalen, wie nog geen

dertig is moet maar de helft afgeven”, voegt eerste minister Andrej Plenković eraan toe. Pensioenen en lonen heeft hij tot driemaal toe opgetrokken. Om uitwijking te ontmoedigen legt hij een stop op de arbeidsmarkt voor niet-Europese onderdanen.

Waardeloos

Plenković kwam zelf in Straatsburg het

programma uiteenzetten dat zijn Europees voorzitterschap wil realiseren. Het ontbreekt niet aan ambitie, maar lijdt aan de echte Europese kwaal sinds de grote uitbreiding van de EU: het is zo omvattend dat het vrijwel waardeloos wordt, de zin van een wisselend voorzitterschap heeft afgedaan omdat het volledig overvleugeld wordt door de Raadsvergaderingen en de nationale belangen die daar de dienst uitmaken. Meer dan een symbolisch doekje voor de geschampte eer is dat niet meer. Plenković erkent zelf dat het ontwerp weinig concreet is, behalve dan dat Zagreb zich niet gaat bezighouden met de Catalaanse kwestie. “Een intern probleem, dat moeten de Spanjaarden maar oplossen”, bouwt hij de Europese leiders na, wellicht mede uit de oorlogservaringen, toen verschillende landstreken zoals de Vojvodina, Krajina en de Knin zich wilden afscheuren om zich bij Servië te voegen. De tegenaanval van 1995 herenigde die gebieden met Kroatië, met verdrijving van 200.000 Serviërs.

Met zichtbare opluchting haalde hij de geneugten van de onafhankelijkheid en democratie aan. Vieringen voorop. Dertig jaar vrije verkiezingen, dertig jaar grondwet, 28 jaar diplomatieke erkenning. De inzet: vier pijlers. Ontwikkeling van de EU, een Europa dat verbindt, dat beschermt ook, en dat zijn invloed laat gelden in de wereld. De Brexit dient afgewikkeld – in dat opzicht was het belangrijk dat het Europees Parlement eindelijk zijn verantwoordelijken heeft aangesteld voor de Conferentie over de Toekomst van Europa. Nee, het is niet Guy Verhofstadt geworden, wel een drievuldigheid die andermaal bewijst dat de compromispolitiek de besluitvaardigheid danig uitholt. EVP moest absoluut een onderhandelaar krijgen, dat wordt de gesjeesde Spitzenkandidaat voor de Commissie, Manfred Weber. Hij krijgt democratisering, in de Commissie is dat zijn fractiegenote en Kroate Šuica. Burgerinspraak gaat naar de socialisten (S&D). En als “primus inter pares” mag Verhofstadt (Renew) mee gaan zetelen in de vijfkoppi-

President Zoran Milanović.

Commissaris Dubravka Šuica.

ge ‘uitvoerende raad’. Hoewel ja, gelijken? S&D interpreteert het besluit als een opwaardering van parlementsvoorzitter David Sassoli tot hoofdman.

Plenković wil vooral inzetten op samenhang en gelijke maatstaven (cohesie en coherentie) om het meerjarig financieel kader (MFK) eerlijk op te bouwen (2021-2027). Dat wringt onmiddellijk met de eis van Commissievoorzitster Ursula von der Leyen om miljarden extra te mobiliseren voor klimaat en CO2-compensaties: 100 miljard voor 2020, duizend miljard voor het MFK.

In Duitsland, Finland en Nederland flappen de oren, ook al zijn Polen en Duitsland afgekocht met forse vergoedingen voor hun eigenlijk al te lang gerokken gebruik van steenkool, hout en bruinkool.

Heilige koe

Verschuivingen vanuit de structuurfondsen om bij te benen in de minder ontwikkelde landen bekijken Midden- en Zuid-Europa met argusogen. Vooral landbouw is een heilige koe. Digitalisering is een thema dat Finland al lanceerde, en gendergelijkheid een riedeltje dat elke voorzitter nafluit. Als het over verbinden gaat, wil Plenković het zware vervoer belasten (eurovignet), de markt opentrekken voor busdiensten, en de ballotage versoepelen. Veiligheid betekent, voorspelbaar, meer buitengrensbewaking, harmonisering van de IT-systemen, meer controle tegen hacking en cybermisdaad. Er moet ook een eenvormig migratiestelsel komen.

En ten slotte mikt Kroatië op uitbreiding van multilaterale overeenkomsten – in de eerste plaats natuurlijk een versnelling van de toetredingsonderhandelingen met Noord-Macedonië en Albanië die Macron eenzijdig had afgeblokt. De Top met de Westelijke Balkan in mei 2020 lijkt zowat het enig haalbare, de rest zijn intenties, hoe goed bedoeld ook.

Veel goede wil

De kans is groot dat net als Roemenië Kroatië bij veel goede wil blijft zitten, en toch eerder doordubt op zijn eigen problemen. De focus zal in een land dat dit jaar parlementsverkiezingen houdt met het risico op ofwel een andere, linkse meerderheid, ofwel een ongemakkelijke verhouding tussen president en Sabor (het eenkamerparlement) meer liggen op de watertoren van Vukovar dan op de Atomiumbollen in Brussel. Afschaffen die handel, een Europese regering vormen, en het EP wetgevende macht toekennen. Secretarissen zijn er al genoeg. In de Commissie. ■

'Oproep om 5G dringend in te voeren'

België loopt een achterstand op in de invoering van het 5G-netwerk. Bij gebrek aan een politiek akkoord en een regering ligt de invoering van 5G in ons land stil. Dit is dan ook een oproep aan de regeringsonderhandelaars om dit dossier prioritair met beide handen aan te pakken, en aan alle ondernemers die begrijpen wat het belang van 5G is voor hun activiteiten, om politici ertoe aan te zetten hun verantwoordelijkheid te nemen. De invoering van 5G heeft enorme voordelen, alles zal op het internet sneller gaan.

door Ivan Vandermeersch

Maar de vraag hierbij blijft ook: zal onze smartphone dit overleven? Met 5G verduizendvoudigt het debiet in vergelijking met 4G. De voornaamste troef is een verminderde latentietijd, ofwel hoe lang het duurt voor een geconnecteerde smartphone, tablet of computer reageert na een klik. Met 5G zal de latentietijd 1 ms bedragen, wat wel 30 keer performanter is dan 4G. Hoe verklaar je dan dat 5G het einde van de smartphone zou kunnen betekenen, terwijl die vandaag beschouwd wordt als onmisbaar in onze digitale maatschappij? Hoewel 5G een post-smartphonetijdperk zou kunnen inluiden, wil dat niet zeggen dat onze smartphones gedoemd zijn om volledig te verdwijnen: ze blijven ons eerste verbindingspunt met een steeds digitaler wordende maatschappij, alleen zal het wellicht niet langer nodig zijn voor iedereen om er een te hebben of hem de hele tijd mee te nemen. Met 2G konden we telefoneren, met 3G sms'jes versturen en met 4G online inhoud, waardoor we toetraden tot de wereld van mobiel internet. 5G neemt ons mee naar het universum van slimme connectiviteit, van alomtegenwoordige receptoren, artificiële intelligentie en een nieuwe generatie robots.

Doorbraak

Vandaag zijn smartphones uitgerust met grote touchscreens, camera's en hoogtechnologische functies zoals 3D-gezichtsherkenning. Terwijl telefoons vroeger voornamelijk dienden om te bellen, gebruiken we ze vandaag even vaak om op het web te surfen, muziek en podcasts te beluisteren, te gamen en katten- of sportfilmpjes te bekijken. Smartphones hebben een stempeel gedrukt op bijna alle aspecten van ons menselijk leven, zoals handel, onderwijs, gezondheid en sociale activiteiten. De slimme telefoon is een zakcomputer geworden: echte multifunctionele mobiele randapparatuur! Op smartphones draaien heel wat gebruikersapps die de communicatie vergemakkelijken en burgers talrijke voordelen bieden, zowel in hun dagelijks werk als in hun vrije tijd: via apps reserveren ze bijvoorbeeld trein- of vliegtickets, een tafel op restaurant, een plaatsje in de bioscoop, ...

Verder zijn er een hele reeks apps beschikbaar om je lichaamsbeweging, dieet en bloeddruk op te volgen, wat zeer waardevol is in de gezondheidssector. Smartphones spelen ook een belangrijke rol voor personen met een speciale zorgvraag, ouderen en mensen met een beperking. We gebruiken onze smartphone steeds vaker om digitale contacten te leggen met overheidsdiensten, ziekenhuizen, bedrijven.

Vierde Industriële revolutie

Met 5G is de vierde industriële revolutie in gang gezet, op weg naar een andere manier van leven voor ons, mensen – tegen een snelheid, op een schaal en met een kracht als nooit tevoren. 5G zal de basis vormen voor radicale innovatie met een impact op volledige systemen die op slechts enkele jaren tijd werkelijkheid zullen worden, parallel en soms samen met nanotechnologie, 3D-printing, mobiele netwerken, artificiële intelligentie (AI), natural language programming (NLP), robotica, sensoren, cloud computing en het Internet of Things (IoT). De vierde industriële revolutie belooft dingen die voorheen onvoorstelbaar waren.

Zowel voor de uitbouw van slimme en geconnecteerde steden als voor de voorbereiding op de jobs van de toekomst zal slimme connectiviteit, mogelijk dankzij 5G, een katalysator zijn van de socio-economische groei van de vierde industriële revolutie. Tegelijk wordt werkgelegenheid gecreëerd. Tal van oplossingen voor de Smart City van morgen zijn enkel mogelijk met 5G, alleen al wat mobiliteit en milieubeheer aangaat. Hetzelfde geldt voor de gezondheidszorg en de openbare sector. Dat gaat hand in hand met nieuwe kansen in heel wat sectoren en nieuwe modellen die die nieuwe banen zullen scheppen. ■